

DOI: 10.14456/phdssj.2026.17

Received:	April	5, 2025
Revised:	April	24, 2025
Accepted:	April	29, 2025

ปัจจัยและยุทธศาสตร์ทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเลือกตั้งทั่วไป 5 สมัยติดต่อกัน พ.ศ. 2544 - 2562

นลัท จรรย์โกมล¹ สุรพล ราชภัณฑารักษ์²จักรี ไชยพินิจ³ บุญเกียรติ การะเวกพันธุ์⁴

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการรื้อสร้างฐานเสียงทางการเมือง (2) ศึกษาปัจจัยทางด้านสังคมและวัฒนธรรม และ (3) ศึกษากระบวนการและกลยุทธ์ในการสื่อสารทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเลือกตั้งทั่วไป 5 สมัยติดต่อกัน พ.ศ. 2544 - 2562 โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยวิธีการศึกษาเอกสารสำคัญและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง จำนวน 8 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการตีความและการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยและยุทธศาสตร์ทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเลือกตั้งทั่วไป 5 สมัยติดต่อกัน พ.ศ. 2544 - 2562 มีดังนี้ (1) การรื้อสร้างฐานเสียงทางการเมือง ได้แก่ การมีฐานะทางการเงินที่แข็งแกร่งและการเข้าถึงกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งผ่านงานสนับสนุนกิจกรรมหรือการให้ความช่วยเหลือแก่ชุมชน และความสำเร็จทางการเมืองทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นมีความเชื่อมโยงกับผลงานที่ทำอย่างต่อเนื่องและนโยบายที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน (2) ปัจจัยทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ การสร้างเครือข่ายทางสังคม กลุ่มเครือญาติ และระบบอุปถัมภ์ที่ยึดโยงกันอย่างแน่นแฟ้น และ (3) กระบวนการและกลยุทธ์ในการสื่อสารทางการเมือง ได้แก่ การวางแผนการสื่อสาร การดำเนินการสื่อสาร การประเมินผลการสื่อสารกับประชาชน การสร้างกิจกรรม การสร้างความสัมพันธ์ และการสร้างการรับรู้ รวมทั้งยุทธศาสตร์ของการสร้างฐานเสียงในระดับชาติและระดับท้องถิ่นที่เน้นการเข้าถึงและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่

คำสำคัญ: การสร้างฐานเสียงทางการเมือง; เครือข่ายทางสังคม; การสื่อสารทางการเมือง; ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ; ความสำเร็จในการเลือกตั้ง

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

¹ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการเมือง มหาวิทยาลัยรามคำแหง

2086 ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240, ประเทศไทย

ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: nalatchankomol@gmail.com

^{2,3,4} คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Factors and the Political Strategies of the Members of the House of Representatives in the Northeastern Region Affecting the Success in Winning Five Consecutive General Elections from 2001 to 2019

Nalat Chankomol¹ Suraphol Rajbhandarak²

Chakkri Chaipinit³ Boonyakiat Karavekphan⁴

Abstract

This research article aims to study (1) the building of a political bastion (2) the social and cultural factors and (3) the process and strategies in the political communication of the members of the House of Representatives in the northeastern region affecting the success under investigation from 2001 to 2019. The technique of qualitative research was employed. Data were collected using the techniques of documentary research and in-depth interview with eight qualified persons.

Findings are as follows: Factors and the political strategies of the Members of the House of Representatives in the northeastern region affecting the success in winning five consecutive general elections from 2001 to 2019 including (1) The building of a political bastion, including having a strong financial status and approach those having the rights to vote through the support activities or the provision of the support to the communities. The political success at a local and national level correlated with constant performance; and policies responding to the needs of the members of the general public. (2) Social and cultural factors, including the building of social networks, relatives and the patronage system consanguinity with tight connections. (3) The process and strategies in the political communication, including communication planning, communication operations, an evaluation of the communication with the members of the general public, creation of activities, building relationship, and fostering an awareness, as well as the strategies of building the political bastion at a local and national level with the focus on the access and response to the needs of the local residents.

Keywords: Building a Political Vote Base; Social Networks; Political Communication; Northeastern Thailand; Electoral Success

Type of Article: Research Article

¹ Doctor of Philosophy Program in Politics, Ramkhamhaeng University
2086 Ramkhamhaeng Road, Haumark, Bangkok, Bangkok 10240, Thailand
Corresponding Author Email: nalatchankomol@gmail.com

^{2,3,4} Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นหลักการที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดสิทธิ เสรีภาพ และการใช้อำนาจการปกครองโดยประชาชนเลือกผู้แทนเข้าไปเป็นปากเสียงแทนตน เพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน บริหารหรือตรวจสอบการบริหารบ้านเมืองของรัฐบาล และเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงทาง การเมืองให้ลุล่วงไปด้วยดี ระบอบประชาธิปไตยมีกลไกที่สำคัญคือการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งทางการเมืองที่ประชาชนในฐานะเจ้าของอำนาจอ้างแสดงเจตจำนงเลือกสรรผู้ปกครองสร้างความชอบธรรมในการปกครองได้อย่างดีเยี่ยม (สมเกียรติ วันทะนะ, 2544; สุวิทย์ รุ่งวิสัย, 2541) การแสดงเจตจำนงผ่านกิจกรรมการเลือกตั้งของประชาชนเป็นการใช้สิทธิของตนที่จะมอบความไว้วางใจให้ผู้แทนที่ตนเลือกเข้าไปใช้อำนาจแทนตนในการสะท้อนปัญหาผ่านกระบวนการนิติบัญญัติ หรือการบริหารจัดการประเทศ ตลอดจนการควบคุมการบริหารหรือให้ความเห็นชอบในด้านต่าง ๆ ที่สอดคล้องตรงตามความต้องการของประชาชนในการเป็นผู้แทนปกครองประเทศ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสานมีพื้นที่ขนาดใหญ่ ทำให้จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีสัดส่วนมากกว่าภูมิภาคอื่น ๆ จึงมีการกล่าวมาโดยตลอดว่าหากผู้ใดสามารถซื้อใจสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากตะวันออกเฉียงเหนือได้จะมีโอกาสได้เป็นนายกรัฐมนตรี กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภูมิภาคที่ชี้ขาดว่าใครจะได้เป็นนายกรัฐมนตรี ดังนั้น การรับเอาวัฒนธรรมประชาธิปไตยแบบผู้แทนจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือจึงจำเป็นสำหรับพรรคการเมืองที่อยากเป็นพรรครัฐบาล โดยวัฒนธรรมของประชาชนที่เลือกผู้แทนเข้ามาต้องการความเสมอภาค ลดความไม่เท่าเทียมกันในสังคม เพราะคนภาคตะวันออกเฉียงเหนือมักถูกมองว่าด้อยค่ามากกว่าภาคอื่น ๆ เป็นต้น ด้วยความคาดหวังเหล่านี้จากประชาชนสู่ผู้แทน และหากสามารถเข้าไปอยู่ในใจของประชาชนได้จะก่อให้เกิดวัฒนธรรมการแข่งขันแบบผูกขาดทางการแข่งขันการเลือกตั้งทั่วไป โดยผู้ลงสมัครหวังว่าจะอยู่ในจุดที่กล่าวมา ทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีวาจาปราศรัยที่ดี มีอารมณ์ขัน มักจะได้รับการเลือกตั้ง ซึ่งลักษณะเช่นนี้กลายเป็นสิ่งที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทุกคนจะต้องเรียนรู้ถึงยุทธศาสตร์ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเลือกตั้ง (ปาณิส โพธิ์ศรีวังชัย, 2566, 10 พฤษภาคม)

จำนวนพื้นที่ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นภาคตะวันออกเฉียงเหนือจึงเป็นฐานสำคัญในการที่จะกำหนดยุทธศาสตร์การเลือกตั้งเนื่องจากมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเยอะที่สุด คือ จำนวน 132 คน และพื้นที่จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีขนาดใหญ่มีจำนวนประชากรมาก จึงอาจกล่าวได้ว่าจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการเลือกตั้งภาคตะวันออกเฉียงเหนือจึงเป็นเป้าหมายสำคัญของการเลือกตั้งในประเทศไทยเพื่อหวังที่จะได้รับชัยชนะและประสบความสำเร็จในการเลือกตั้ง (ระบบฐานข้อมูลพรรคการเมือง, 2566) กล่าวได้ว่า มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นจำนวนมากที่สุดเปลี่ยนแปลงกันลงสมัครรับเลือกตั้งในช่วงระยะเวลาตลอดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544-2562 หมุนเวียนกันโดยมีทั้งสังกัดพรรคเดิมและย้ายสังกัดพรรคซึ่งโดยทั่วไป การเลือกตั้งในแบบแบ่งเขต ในแต่ละจังหวัดทั้งภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะมีกลุ่มบ้านใหญ่ที่มีอิทธิพลและความสัมพันธ์กับพรรคการเมืองขนาดใหญ่อยู่ประจำจังหวัด โดยผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งนั้น ๆ มักจะเป็นผู้สมัครที่ผูกขาดอำนาจทางการเมืองหรือเรียกได้ว่าสามารถครองอำนาจทางการเมืองได้เกือบทุกครั้งที่ยิงสมัครรับเลือกตั้งได้อย่างยาวนาน ซึ่งถือเป็นปัจจัยและยุทธศาสตร์สำคัญทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งภายหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 จนถึงปี พ.ศ. 2562 ตามรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2560 มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป จำนวน 5 ครั้ง กล่าวเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้สำรวจบุคคลผู้ซึ่งได้รับเลือกตั้งให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้ง 5 ครั้งติดต่อกัน พบว่า มีจำนวนทั้งสิ้น 8 คน (ดูตาราง 1)

ตาราง 1

รายชื่อผู้ที่ได้รับเลือกตั้งให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 ครั้งติดต่อกัน ระหว่างปี พ.ศ. 2544 - 2562

ที่	ชื่อ-ชื่อสกุล	จังหวัด	ปี พ.ศ. ที่ได้รับเลือกตั้ง				
			2544	2548	2550	2554	2562
1.	นางบุญเรือน ศรีธเรศ	กาฬสินธุ์	✓	✓	✓	✓	✓
2.	นายประเสริฐ บุญเรือง	กาฬสินธุ์	✓	✓	✓	✓	✓
3.	นายพีระเพชร ศิริกุล	กาฬสินธุ์	✓	✓	✓	✓	✓
4.	นายประเสริฐ จันทรวงทอง	นครราชสีมา	✓	✓	✓	✓	✓
5.	นายโสภณ ชาร์มย์	บุรีรัมย์	✓	✓	✓	✓	✓
6.	นายฉลาด ขามช่วง	ร้อยเอ็ด	✓	✓	✓	✓	✓
7.	นายศักดิ์ดา คงเพชร	ร้อยเอ็ด	✓	✓	✓	✓	✓
8.	นายไชยา พรหมา	หนองบัวลำภู	✓	✓	✓	✓	✓

การที่บุคคลทั้ง 8 คน ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 5 สมัยติดต่อกัน นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 ถึงปี พ.ศ. 2562 ถือว่าเป็นปรากฏการณ์ทางการเมืองหนึ่งที่น่าสนใจถึงความสำเร็จจากการเลือกตั้งที่เป็นปัจจัยสำคัญของยุทธศาสตร์ทางการเมืองของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยปัจจัยและเหตุผลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการชนะการเลือกตั้งติดต่อกันเสมือนเป็นการผูกขาดอำนาจทางการเมืองนั้น ประกอบด้วย ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางการเมือง ปัจจัยด้านวัฒนธรรม และกลยุทธ์ในการสื่อสารทางการเมือง จึงอาจกล่าวได้ว่าการศึกษถึงการสร้างฐานเสียงทางการเมืองที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเลือกตั้งทั่วไป 5 สมัยติดต่อกันของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปัจจัยทางด้านสังคมและวัฒนธรรม และกลยุทธ์ในการสื่อสารทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเลือกตั้งจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จำเป็นจะต้องศึกษาให้เห็นถึงความสำเร็จที่เกิดขึ้นในการเลือกตั้งดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการสร้างฐานเสียงทางการเมืองที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเลือกตั้งทั่วไป 5 สมัยติดต่อกันของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ. 2544 - 2562

2. เพื่อศึกษาปัจจัยทางด้านสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเลือกตั้งทั่วไป 5 สมัยติดต่อกัน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ. 2544 - 2562

3. เพื่อศึกษากระบวนการและกลยุทธ์ในการสื่อสารทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเลือกตั้งทั่วไป 5 สมัยติดต่อกัน พ.ศ. 2544 - 2562

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาการเลือกตั้งภายหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จำนวน 5 สมัย คือ พ.ศ. 2544, พ.ศ. 2548, พ.ศ. 2550, พ.ศ. 2554 และ พ.ศ. 2562

2. ขอบเขตด้านข้อมูล เป็นการศึกษาเนื้อหาฐานเสียง ปัจจัยทางด้านสังคม ปัจจัยด้านวัฒนธรรมและกระบวนการกลยุทธ์ในการสื่อสารทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคตะวันออกเฉียงเหนือกับความสำเร็จในการเลือกตั้งทั่วไปที่ส่งผลต่อการได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ได้รับการเลือกตั้ง 5 สมัยติดต่อกัน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ในการศึกษา กำหนดศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาฬสินธุ์ หนองบัวลำภู บุรีรัมย์ ร้อยเอ็ด และนครราชสีมา

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา การวิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในช่วงปี พ.ศ. 2566-2567

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงการสร้างฐานเสียงทางการเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อให้ได้รับชัยชนะ
2. ทำให้ทราบปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ได้รับการเลือกตั้ง 5 สมัยติดต่อกัน
3. ทำให้ทราบถึงกระบวนการและกลยุทธ์ในการสื่อสารทางการเมืองวิธีการของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ได้รับการเลือกตั้ง 5 สมัยติดต่อกัน

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการสร้างฐานเสียงทางการเมือง

การสร้างฐานเสียงเป็นหนึ่งในกลยุทธ์สำคัญที่พรรคการเมืองใช้ในการเพิ่มการสนับสนุนจากประชาชน เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการบริหารประเทศในระบอบประชาธิปไตย การมีฐานเสียงที่แข็งแกร่งไม่เพียงแต่จะช่วยให้พรรคการเมืองสามารถชนะการเลือกตั้งได้ แต่ยังช่วยให้สามารถขับเคลื่อนนโยบายและอุดมการณ์ของพรรคไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขั้นแรกในการสร้างฐานเสียงคือการทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมายหรือประชาชนที่พรรคต้องการจะสนับสนุน โดยการวิเคราะห์กลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีความสนใจตรงกับนโยบายและอุดมการณ์ของพรรค เช่น กลุ่มเยาวชนที่สนใจเรื่องการศึกษา กลุ่มแรงงานที่ต้องการสิทธิแรงงานที่ดีขึ้น หรือกลุ่มชนชั้นกลางที่ต้องการเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ การสร้างฐานเสียงจึงต้องเริ่มต้นจากการฟังเสียงของประชาชน และทำความเข้าใจปัญหาที่พวกเขากำลังเผชิญ เพื่อให้พรรคสามารถเสนอทางเลือกที่เหมาะสมและตอบโจทย์

ความต้องการของกลุ่มได้ นอกจากนี้ การสร้างฐานเสียงยังเกี่ยวข้องกับการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม ผ่านกิจกรรมทางการเมืองที่เข้าถึงประชาชน เช่น การจัดกิจกรรมในพื้นที่ การพูดคุยกับประชาชน และการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาสังคมในระดับท้องถิ่น. พรรคการเมืองที่สามารถแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหาของประชาชนในแต่ละพื้นที่จะสามารถสร้างความไว้วางใจและดึงดูดฐานเสียงได้มากขึ้น นอกจากการเข้าถึงโดยตรงกับประชาชนแล้ว การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการสื่อสารยังเป็นส่วนสำคัญในการสร้างฐานเสียงในยุคปัจจุบัน พรรคการเมืองที่สามารถใช้สื่อสังคมออนไลน์และเครื่องมือดิจิทัลในการเผยแพร่ข้อมูลและเชื่อมโยงกับประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะสามารถขยายฐานเสียงให้กว้างขวางและเข้าถึงกลุ่มประชาชนที่หลากหลายมากขึ้น ดังนั้นการสร้างฐานเสียงไม่ใช่แค่การชนะการเลือกตั้งครั้งเดียว แต่ยังเกี่ยวข้องกับการสร้างความสัมพันธ์ระยะยาวกับประชาชน การทำงานร่วมกับชุมชน การรักษาความสัตย์สุจริตที่ไว้ใจ และการดำเนินนโยบายที่สอดคล้องกับความคาดหวังของผู้สนับสนุน การมีฐานเสียงที่มั่นคงจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความมั่นคงทางการเมืองและเสถียรภาพในการบริหารประเทศ (ศุภัทรา อำนวยสวัสดิ์, 2561; โอฬาร ถิ่นบางเตียว และนครินทร์ เมฆไตรรัตน์, ม.ป.ป.)

แนวคิดความนิยมทางการเมือง

ความนิยมทางการเมืองเป็นตัวชี้วัดสำคัญที่สะท้อนถึงความเชื่อมั่นและการยอมรับของประชาชนต่อผู้นำหรือพรรคการเมือง โดยมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางทางการเมืองและการเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตย ความนิยมทางการเมืองไม่เพียงแต่แสดงถึงการสนับสนุนจากประชาชนในช่วงเวลาหนึ่ง แต่ยังสามารถเป็นตัวชี้วัดการบริหารงานและการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในระยะยาว การสร้างความนิยมทางการเมืองเริ่มต้นจากการที่ผู้นำหรือพรรคการเมืองต้องสามารถนำเสนอแนวคิดและนโยบายที่ตรงกับความต้องการและความต้องการของประชาชน การสื่อสารที่ชัดเจนเกี่ยวกับวิสัยทัศน์และแผนงานของพรรคหรือผู้นำเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นต่อประชาชน เช่น การนำเสนอทางเลือกในการแก้ไขปัญหาสังคม เศรษฐกิจ หรือสิ่งแวดล้อมที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ นอกจากนี้ ความนิยมทางการเมืองยังขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพและผลงานที่ปรากฏออกมาในชีวิตจริงของผู้นำหรือพรรคการเมือง เมื่อผู้นำหรือพรรคการเมืองสามารถดำเนินนโยบายที่สอดคล้องกับคำมั่นสัญญาและแสดงผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมได้ จะช่วยเสริมสร้างความนิยมและความเชื่อมั่นจากประชาชนได้อย่างยั่งยืน. ตัวอย่างเช่น การแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจ การปรับปรุงระบบสาธารณสุข หรือการลดปัญหาความยากจน การรักษาความนิยมทางการเมืองยังต้องอาศัยการรับฟังเสียงประชาชนอย่างสม่ำเสมอ และการปรับตัวตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในสังคม สื่อสารกับประชาชนในทุกระดับอย่างโปร่งใส และมีความสามารถในการรับมือกับวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ หรือภาวะฉุกเฉินทางสังคม อย่างไรก็ตาม ความนิยมทางการเมืองก็มีความเสี่ยงที่จะลดลงได้หากผู้นำหรือพรรคการเมืองไม่สามารถตอบสนองต่อความคาดหวังของประชาชนได้ หรือหากเกิดความผิดพลาดในการบริหารงาน โดยเฉพาะหากมีการถูกกล่าวหาหรือมีข้อครหาเกี่ยวกับความไม่โปร่งใสในการดำเนินงาน. ในกรณีนี้ การฟื้นฟูความนิยมจะต้องอาศัยการยอมรับความผิดพลาดและการปรับปรุงแนวทางการบริหารงานให้ดีขึ้น ท้ายที่สุด ความนิยมทางการเมืองเป็นกระบวนการที่ไม่หยุดนิ่งและต้องได้รับการดูแลจากทั้งผู้นำและพรรคการเมืองเพื่อให้มั่นใจว่าความนิยมจะยังคงสูงและนำไปสู่การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ สร้างประโยชน์สูงสุดให้กับประชาชนและประเทศชาติ (Bochel & Bochel, 2010; Holden & Peel, 1985)

แนวคิดระบบอุปถัมภ์

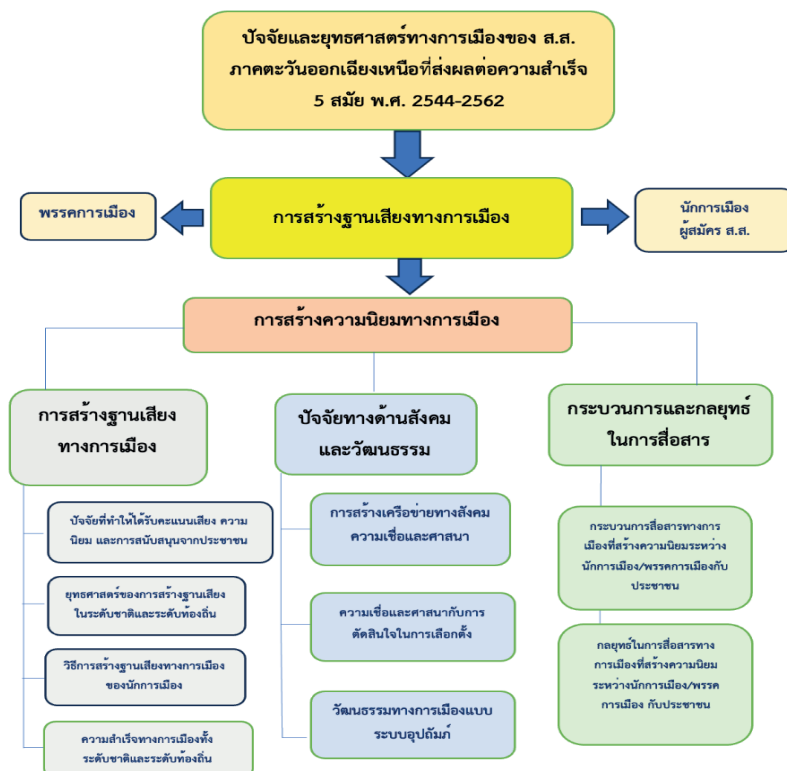
ระบบอุปถัมภ์ เป็นระบบการเมืองและสังคมที่มีลักษณะการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างผู้มีอำนาจ (หรือผู้ที่อยู่ในตำแหน่งสูง) กับผู้ที่ต้องการการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เช่น การหางาน การได้รับผลประโยชน์ หรือ การปกป้องสิทธิประโยชน์ในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติ โดยทั่วไปแล้ว ระบบนี้มักเกิดขึ้นในสังคมที่มีการแบ่งแยกชนชั้นหรือการกระจุกตัวของอำนาจ ในระบบอุปถัมภ์ ผู้นำหรือผู้มีอำนาจจะใช้ทรัพยากร เช่น ตำแหน่งงาน หรือ การสนับสนุนทางการเงิน เพื่อแลกเปลี่ยนกับการสนับสนุนจากประชาชนหรือกลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะในแง่ของการเลือกตั้งหรือการเมืองระยะยาว การสนับสนุนนี้มักเป็นการเสริมสร้างอำนาจให้กับผู้นำหรือพรรคการเมืองที่มีอำนาจ ในการจัดสรรทรัพยากร การสนับสนุนทางการเมืองในระบบอุปถัมภ์มักจะมาจากการตอบแทนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การให้สิทธิพิเศษในการทำธุรกิจ การให้ตำแหน่งงานในภาครัฐ หรือการได้รับการปกป้องจากการดำเนินคดี แม้ว่าระบบอุปถัมภ์อาจดูเหมือนเป็นเครื่องมือที่สามารถช่วยให้ผู้นำสามารถเสริมสร้างการสนับสนุนในระยะสั้น และรักษาความมั่นคงทางการเมือง แต่ระบบนี้ก็มีข้อเสียหลายประการ หนึ่งในนั้นคือการสนับสนุนผลประโยชน์ส่วนบุคคลหรือกลุ่มชนชั้นสูง อาจทำให้เกิดการทุจริต การบริหารงานที่ไม่โปร่งใส และการละเลยผลประโยชน์ของประชาชนทั่วไป นอกจากนี้ยังทำให้เกิดการแทรกแซงจากผู้มีอำนาจในกระบวนการตัดสินใจและการบริหารงานของรัฐบาล ซึ่งส่งผลเสียต่อความยุติธรรมและการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมในระยะยาว ระบบอุปถัมภ์ยังสามารถสร้างความไม่เสถียรในสังคม โดยการแบ่งแยกกลุ่มผลประโยชน์ระหว่างผู้ที่ได้รับการสนับสนุนและผู้ที่ไม่ได้รับการสนับสนุน ซึ่งสามารถทำให้เกิดความขัดแย้งทางสังคมและการเมือง และอาจทำให้การพัฒนาในระดับชาติหรือระดับท้องถิ่นล่าช้าลง ในกรณีที่มีการบริหารงานโดยไม่คำนึงถึงประสิทธิภาพหรือความต้องการที่แท้จริงของประชาชน ระบบอุปถัมภ์อาจนำไปสู่การปกครองที่ไม่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ด้วยเหตุนี้ หลายประเทศจึงพยายามที่จะลดหรือยกเลิกระบบอุปถัมภ์ในภาครัฐ เพื่อส่งเสริมการบริหารงานที่มีความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการส่งเสริมการเลือกตั้งที่ยุติธรรม การสร้างการตรวจสอบภายในที่เข้มงวด และการพัฒนาโครงสร้างทางการเมืองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น ระบบอุปถัมภ์จึงเป็นสิ่งที่ต้องระมัดระวังในการใช้งาน และต้องได้รับการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การเมืองมีความยุติธรรม และเป็นธรรมต่อทุกกลุ่มในสังคม (เวียงรัฐ เนติโพธิ์, 2558; ลิขิต ธีรเวคิน, 2484-2559, 2536; อมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา คุวินทร์พันธุ์, 2539)

แนวคิดการสื่อสารทางการเมือง

การสื่อสารทางการเมืองเป็นกระบวนการที่สำคัญในการเชื่อมโยงผู้นำการเมือง พรรคการเมือง หรือ รัฐบาลกับประชาชน โดยใช้สื่อและช่องทางต่าง ๆ ในการส่งสารหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเมือง นโยบาย และ กิจกรรมของรัฐ การสื่อสารทางการเมืองมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง และช่วยให้ประชาชนสามารถรับรู้และมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง หลักการสำคัญของการสื่อสารทางการเมืองคือการถ่ายทอดข้อมูลอย่างโปร่งใสและมีความชัดเจน เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าใจในสิ่งที่รัฐบาลหรือผู้นำการเมืองกำลังทำ หรือเสนอแนะในด้านต่าง ๆ เช่น การแก้ไขปัญหาสังคม เศรษฐกิจ หรือ สิ่งแวดล้อม การสื่อสารที่ดีจะก่อให้เกิดความเชื่อมั่นและความสนใจจากประชาชน ช่วยให้พวกเขามีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมืองและรู้สึกถึงความสำคัญของการเลือกตั้งหรือกิจกรรมการเมืองอื่น ๆ การสื่อสารทางการเมืองในยุคปัจจุบันได้รับการเปลี่ยนแปลงอย่างมากจากการพัฒนาของเทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์

ซึ่งเปิดโอกาสให้การสื่อสารมีความรวดเร็วและสามารถเข้าถึงกลุ่มประชาชนได้หลากหลายมากขึ้น สื่อดิจิทัลและโซเชียลมีเดียกลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ผู้นำการเมืองและพรรคการเมืองสามารถติดต่อสื่อสารกับประชาชนได้โดยตรง โดยไม่ต้องผ่านสื่อหลักที่มีข้อจำกัดในการเข้าถึงผู้คนจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม การสื่อสารทางการเมืองไม่เพียงแต่จะต้องมุ่งเน้นไปที่การส่งสารจากผู้นำไปยังประชาชนเท่านั้น แต่ยังต้องคำนึงถึงการฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากประชาชนด้วย การมีช่องทางให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นหรือร่วมอภิปรายประเด็นต่าง ๆ จะช่วยให้การสื่อสารมีความครบถ้วนและตรงกับความต้องการของประชาชน นอกจากนี้ การใช้สื่อและการสื่อสารต้องคำนึงถึงความหลากหลายของกลุ่มเป้าหมาย เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้สูงอายุ หรือผู้มีรายได้น้อย เพื่อให้มั่นใจว่าไม่มีใครถูกมองข้ามหรือไม่ได้รับข้อมูลที่สำคัญ การสื่อสารทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพยังสามารถช่วยลดความขัดแย้งและความไม่เข้าใจระหว่างรัฐบาลและประชาชน โดยการสร้างพื้นที่สำหรับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และส่งเสริมการรับรู้ที่ต่อการตัดสินใจทางการเมืองต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม การสื่อสารทางการเมืองต้องระมัดระวังไม่ให้เกิดการบิดเบือนข้อมูล หรือการใช้เทคนิคที่หลอกลวงประชาชนเพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง เพราะอาจทำให้เกิดความไม่เชื่อมั่นและความขัดแย้งในสังคมได้ ในที่สุด การสื่อสารทางการเมืองเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการทางการเมือง และสามารถเป็นตัวช่วยในการเสริมสร้างความโปร่งใส ความยุติธรรม และการพัฒนาทางการเมืองในสังคมที่เปิดกว้างและเป็นประชาธิปไตย (Davis, 2010; Nimmo, 1977)

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยการจากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) บุคคลผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ 5 สมัยติดต่อกัน จำนวน 8 คน

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) กลุ่มบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีคุณสมบัติ คือ ประสบความสำเร็จในการการเลือกตั้งทั่วไป 5 สมัยติดต่อกัน ระหว่างปี พ.ศ. 2544 - 2562 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกในช่วงปี พ.ศ. 2566 - 2567 ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 8 คน ดังนี้

- (1) นางบุญรัตน์ ศรีธเรศ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดกาฬสินธุ์
- (2) นายประเสริฐ บุญเรือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดกาฬสินธุ์
- (3) นายพีระเพชร ศิริกุล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดกาฬสินธุ์
- (4) นายประเสริฐ จันทรวงทอง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครราชสีมา
- (5) นายโสภณ ชาร์มย์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดบุรีรัมย์
- (6) นายฉลาด ขามช่วง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดร้อยเอ็ด
- (7) นายศักดิ์ดา คงเพชร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดร้อยเอ็ด
- (8) นายไชยา พรหมา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดหนองบัวลำภู

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีวิธีการสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยและยุทธศาสตร์ทางการเมืองส่งผลต่อความสำเร็จในการเลือกตั้ง แล้วจัดทำเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกให้คณะกรรมการที่ปรึกษาดุสิตนิพนธ์ตรวจทานก่อนนำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกดังกล่าวไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบเครื่องมือวิจัยเพื่อให้ข้อเสนอแนะที่สามารถนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีลักษณะเป็น Information-Rich Cases เพื่อให้ได้ข้อมูลเพียงพอและครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องพร้อมกับการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการนำเอาข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าวิจัยมาจัดทำให้เป็นระบบแยกแยะองค์ประกอบ รวมทั้งการเชื่อมโยงและหาความสัมพันธ์ของข้อมูลโดยใช้แนวคิดและทฤษฎีเป็นกรอบในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีการจำแนกประเด็นข้อมูลให้เป็นระเบียบเพื่อให้สอดคล้องกับประเด็นเชิงเนื้อหาที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้แล้ว การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้วิธีการตีความ (interpretation) โดยการวิเคราะห์ตีความดังกล่าวเป็นกระบวนการที่ดำเนินการไปพร้อม ๆ กับการศึกษา (on-going process) ทั้งนี้การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) แล้วจึงนำเสนอผลการวิจัยต่อไป

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยและยุทธศาสตร์ทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเลือกตั้งทั่วไป 5 สมัยติดต่อกัน พ.ศ. 2544 - 2562 พบว่า

1. การสร้างฐานเสียงทางการเมืองที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเลือกตั้งทั่วไป 5 สมัยติดต่อกันของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ. 2544 - 2562

1.1 อิทธิพลที่ทำให้ได้รับคะแนนเสียง ความนิยม และการสนับสนุนจากประชาชน

วิธีการสร้างฐานเสียงและเครือข่ายทางการเมืองในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือสะท้อนให้เห็นถึงปัจจัยสำคัญหลายประการที่ส่งผลให้กลุ่มนักการเมืองในพื้นที่สามารถเข้ามามีบทบาทในตำแหน่งทางการเมืองที่สำคัญได้ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ หนึ่งในปัจจัยหลักที่สามารถอธิบายถึงความสำเร็จดังกล่าวคือการมีฐานะทางการเงินที่มั่นคง นักการเมืองในพื้นที่นี้มักมาจากพื้นฐานของการเป็นนักธุรกิจที่ประสบความสำเร็จก่อนที่จะก้าวเข้าสู่ทางการเมือง โดยเงินทุนที่มีอยู่ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้ในการสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ทางการเมือง

1.2 วิธีการสร้างฐานเสียงทางการเมืองของนักการเมือง

การสร้างฐานเสียงทางการเมืองเกิดขึ้นจากความผูกพันที่มีต่อชุมชนตั้งแต่รุ่นบรรพบุรุษ ทำให้สามารถเข้าถึงและได้รับความไว้วางใจจากประชาชนโดยไม่ต้องพึ่งพาทรัพยากรทางการเงินมากนัก การสื่อสารในช่วงเริ่มต้นใช้เพียงแคใบปลิวขาวดำและสื่อประชาสัมพันธ์แบบเรียบง่าย ซึ่งเป็นการสร้างความสัมพันธ์อย่างเป็นธรรมชาติและยั่งยืนกับชาวบ้านและการทำงานทางการเมืองได้ต่อยอดจากฐานเสียงดั้งเดิมที่มีมาตั้งแต่รุ่นพ่อ โดยเน้นการเข้าถึงชุมชนในทุกมิติ

1.3 ความสำเร็จทางการเมืองทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น

ความสำเร็จทางการเมืองของกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นที่มีอิทธิพลต่อทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ โดยเฉพาะในกลุ่มนักการเมืองที่มีความเชื่อมโยงทางครอบครัวและประวัติศาสตร์ทางการเมืองที่ยาวนานในพื้นที่ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์พบว่าความสำเร็จทางการเมืองของกลุ่มเหล่านี้มีความเชื่อมโยงกับปัจจัยหลายประการ เช่น ผลงานที่ทำอย่างต่อเนื่อง นโยบายที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และความเชื่อมั่นที่ได้รับจากการสนับสนุนของชาวบ้านในกลุ่มนักการเมืองเหล่านี้มักมาจากภูมิหลังของการประกอบอาชีพที่เชื่อมโยงกับชุมชน

2. ปัจจัยทางด้านสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเลือกตั้งทั่วไป 5 สมัยติดต่อกันสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ. 2544 - 2562

2.1 ปัจจัยและอิทธิพลด้านการสร้างเครือข่ายทางสังคม

การสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ของคนในสังคมไทยมักเกี่ยวโยงเกี่ยวข้องกับหลายปัจจัยที่ระดับซับซ้อนแต่สายใยที่ผูกพันคนกลุ่มต่าง ๆ ไว้ด้วยกันคือความเป็นเครือญาติพรรคพวกเพื่อนฝูงกลุ่มอาชีพหรือสมาคมกลุ่มเหล่านี้เป็นทั้งกลุ่มเฉพาะหน้าและกลุ่มระยะยาวที่สะท้อนปัญหาผลประโยชน์ระยะสั้นและระยะยาวของแต่ละคน คน ๆ หนึ่งอาจจะสังกัดได้หลายกลุ่มเพื่อสะท้อนขับเคลื่อนหรือสร้างวาระที่แตกต่างกันแต่ละกลุ่มจะมีสายสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นหรือไม่ขึ้นอยู่กับความสามารถของกลุ่มหรือผู้นำว่าตอบสนองและรักษาผลประโยชน์ของคนในกลุ่ม

2.2 ปัจจัยและอิทธิพลด้านความเชื่อและศานากับการตัดสินใจในการเลือกตั้ง

ความเชื่อเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสำคัญต่อการตัดสินใจในการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งความเชื่อเหล่านี้สามารถมีผลจากประสบการณ์ส่วนบุคคล, สังคม, วัฒนธรรม ประกอบด้วย ความเชื่อทางศาสนา ความเชื่อทางศาสนาสามารถมีผลต่อวิธีการคิดและค่านิยมของบุคคล หากมีศาสนาที่มีอิทธิพลมากในพื้นที่นั้น,

ความเชื่อนี้อาจส่งผลให้ผู้เลือกมีความสนใจในนโยบายที่สอดคล้องกับคำสอนหรือค่านิยมศาสนานั้น รวมถึงความเชื่อทางศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการเมือง ความเชื่อทางการเมืองสามารถมีผลต่อการมองเห็นเกี่ยวกับนโยบายทางการเมืองและเข้าใจเรื่องราวทางการเมืองต่าง ๆ

2.3 ปัจจัยและอิทธิพลด้านวัฒนธรรมทางการเมืองแบบระบบอุปถัมภ์

อิทธิพลของความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ขยายขอบเขตกว้างไกล กว่าที่จะจำกัดอยู่เฉพาะในชุมชนหรือในชนบทเท่านั้น ระบบอุปถัมภ์ยังมีความสำคัญในการช่วย เชื่อมโยงโครงสร้างอำนาจระหว่างชนบทและเมือง และเป็นเส้นทางของการแสวงหาประโยชน์ ในสังคมที่กำลังพัฒนาเส้นสายของความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์สามารถเชื่อมโยงบุคคลที่มีสถานภาพต่าง ๆ ไปจนถึงบุคคลระดับชาติ

3. กระบวนการและกลยุทธ์ในการสื่อสารทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเลือกตั้งทั่วไป 5 สมัยติดต่อกัน พ.ศ. 2544 - 2562

3.1 กระบวนการสื่อสารทางการเมืองที่สร้างความนิยมระหว่าง นักการเมือง/พรรคการเมืองกับประชาชน

การสื่อสารได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้เพราะสามารถเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นหรือทัศนคติของบุคคลตลอดจนอาจทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตและแบบแผนแห่งความเป็นอยู่ในสังคมได้ การวิเคราะห์และประเมินในการวางแผนเพื่อสื่อสารกับประชาชนในรูปแบบการสื่อสารที่เป็นทางการ ด้วยวิธีส่งข้อมูลข่าวสารถึงพี่น้องประชาชนผ่านการสื่อสารขององค์กรในมิติต่าง ๆ และในรูปแบบการสื่อสารที่ไม่เป็นทางการโดยผ่านกิจกรรมและประเพณีของชุมชน ซึ่งได้ใช้เวทีและการเข้าร่วมกิจกรรมสื่อสารสร้างความเข้าใจและรับฟังความคิดเห็น โดยได้นำเรื่องราวต่าง ๆ เข้าปรึกษาในคณะที่ปรึกษาร่วมกันประเมินการแก้ปัญหาและการสื่อสารสร้างความเข้าใจกับประชาชนการกำหนดกลุ่มเป้าหมายพบว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ชนะการเลือกตั้งหลายสมัย มีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายไว้อย่างชัดเจนโดยมีกลุ่มเป้าหมายภายในองค์กรคือกลุ่มเพื่อนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ชนะการเลือกตั้งหลายสมัยและกลุ่มเป้าหมายภายนอกองค์กรคือกลุ่มประชาชน กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นกลุ่มข้าราชการ กลุ่มครูและนักวิชาการกลุ่มสื่อมวลชน กลุ่มเด็กและเยาวชนกลุ่มชาวไร่ชาวนาและกลุ่มองค์กรอื่น ๆ การกำหนดสาร พบว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ชนะการเลือกตั้งหลายสมัยมีการกำหนดสารที่เป็นการถ่ายทอดความคิดจากองค์ความรู้จากเอกสารองค์ความรู้จากเรื่องธรรมมีการกำหนด สารเพื่อถ่ายทอดข่าวสารตามกระแสสังคมกำหนดสารเพื่อถ่ายทอดความต้องการที่จะสื่อสารในขณะนั้นกำหนดสารเพื่อถ่ายทอดวัตถุประสงค์ให้ผู้รับสารมีความรู้เกี่ยวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ชนะการเลือกตั้งหลายสมัย การกำหนดงบประมาณ พบว่ามีการกำหนดงบประมาณในการวางแผน เพื่อติดต่อสื่อสารกับประชาชน โดยไม่ได้กำหนดชัดเจน โดยการเชิญประชาชนมาประชุม ร่วมกับเทศบาลเพื่อการรับรู้งบประมาณที่ได้รับมาและแบ่งสรรปันส่วนทำอะไรบ้างมีการกำหนดงบประมาณโดยพิจารณาจากลักษณะงานที่ปฏิบัติ การดำเนินการสื่อสารสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ชนะการเลือกตั้งหลายสมัยมีการทำการสื่อสารกับประชาชนในส่วนที่ชัดเจน คือ การใช้ป้ายประกาศแสดงผลงาน และใช้สื่อที่ควบคุมได้มีดังนี้ สื่อบุคคล สื่อป้ายโฆษณาผลงาน ทั้งนี้การใช้สื่อบุคคล มีการดำเนินงานผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีการกำหนดไว้ในแผนงานกิจกรรมการประเมินผลการสื่อสารผลการวิจัย พบว่าการประเมินผลการสื่อสารมีการ ประเมินผลการสื่อสารด้วยวิธีการประเมินด้วยตัวเอง จากการตอบรับของประชาชน เนื่องจากสื่อที่ใช้ในการสื่อสารและได้ผลมากที่สุดคือสื่อบุคคล

และมีการประเมินผลการรับรู้ด้วยการพูดคุยสนทนากับกลุ่มเป้าหมายผู้รับสารคือประชาชน

3.2 กลยุทธ์ในการสื่อสารทางการเมืองที่สร้างความนิยระหว่างนักการเมือง/พรรคการเมืองกับประชาชน

รูปแบบการสื่อสารของผู้นำทางการเมืองศึกษาระดับในการสื่อสาร การสื่อสารระหว่าง บุคคล การสื่อสารกับกลุ่มเล็ก การสื่อสารกับกลุ่มใหญ่และลักษณะของการสื่อสาร การสื่อสารอย่างเป็นทางการ การสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ชนะการเลือกตั้งหลายสมัยจะปฏิบัติตามแผนกิจกรรมระหว่างเครือข่ายกับองค์กรต่าง ๆ ตามภาระหน้าที่ที่เชื่อมสัมพันธ์อันดีกับผู้นำ ชุมชนและประชาชนทั้งในพื้นที่รับผิดชอบและนอกพื้นที่ รวมถึงยุทธศาสตร์ของการสร้างฐานเสียงในระดับชาติและระดับท้องถิ่นในพื้นที่อันส่งผลต่อปัจจัยและยุทธศาสตร์ทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเลือกตั้งทั่วไป 5 สมัยติดต่อกัน พ.ศ. 2544 - 2562 การเมืองในระดับชาติและระดับท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือแสดงให้เห็นถึงการเชื่อมโยงและการพึ่งพาซึ่งกันและกันในหลายระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกระบวนการสร้างฐานเสียงทางการเมือง การสร้างฐานเสียงในระดับท้องถิ่น เช่น การเลือกตั้งนายกเทศมนตรีหรือผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มักจะใช้ยุทธศาสตร์ที่เน้นการเข้าถึงและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ในขณะที่เดียวกัน การมีบทบาททางการเมืองในระดับชาติก็มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับการเมืองท้องถิ่น โดยผ่านกิจกรรมของแผนงานประจำปี กิจกรรมภายนอกองค์กร การสร้างความสัมพันธ์ภายในองค์กร มีมนุษย์สัมพันธ์อันดีกับพนักงาน เจ้าหน้าที่ และบุคลากรภายในองค์กร ประกอบด้วย พุดจาไพเราะทักทายด้วยไมตรีจิต ให้ความร่วมมือในการหาแนวทางการแก้ไขปัญหาด้วยความเต็มใจและจริงใจ รวมไปถึงการรับฟังความคิดเห็นผู้อื่นและมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา ส่วนในด้านความสัมพันธ์ภายนอกองค์กรด้านการสร้างการรับรู้ ได้แก่ (1) ความเป็นผู้นำทางการเมืองปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ คำนึงถึงจริยธรรม มุ่งเห็นประโยชน์ต่อประชาชนเป็นหลักสร้างความไว้วางใจในการเป็นผู้นำที่ซื่อสัตย์และเป็นที่มีคุณประโยชน์ในการทำงานตลอดมา (2) การเปิดเผยต่อสาธารณะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ชนะการเลือกตั้งหลายสมัยเปิดเผยข่าวสารต่าง ๆ ขององค์กรผ่านสื่อต่าง ๆ ให้ประชาชนเข้าถึงผ่านโดยผู้นำชุมชน (3) การเปิดเผยต่อสาธารณะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ชนะการเลือกตั้งหลายสมัยเปิดเผยข่าวสารต่าง ๆ ขององค์กรผ่านสื่อต่าง ๆ ให้ประชาชนเข้าถึงผ่านโดยผู้นำชุมชน รดแทน ป้ายประกาศและเอกสารต่าง ๆ เป็นหลัก (4) การเปิดเผยตัวในที่สาธารณะ การปรากฏตัวของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ชนะการเลือกตั้งหลายสมัยจะพบเห็นในการปฏิบัติหน้าที่ประชุมร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่สำคัญ และ (5) การทำงานเพื่อส่วนรวม นายกเทศมนตรีมีการทำงานที่เด่นชัดที่สุดคือการทำงานด้านนโยบายและโครงการต่าง ๆ และการทำงานเพื่อส่วนรวมกับประชาชน

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องปัจจัยและยุทธศาสตร์ทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเลือกตั้งทั่วไป 5 สมัยติดต่อกัน พ.ศ. 2544 - 2562 สามารถนำเอาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การสร้างฐานเสียงทางการเมืองที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเลือกตั้งทั่วไป 5 สมัยติดต่อกันของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ. 2544 - 2562 พบว่า การมีฐานะทางการเงินที่แข็งแกร่ง การเข้าถึงกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งผ่านการสนับสนุนกิจกรรมหรือการให้ความช่วยเหลือแก่ชุมชน และความไว้วางใจ

ทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับการเลือกตั้ง และความสำเร็จทางการเมืองทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นมีความเชื่อมโยงกับผลงานที่ทำได้อย่างต่อเนื่องและนโยบายที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ความไว้วางใจทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับ ศักดิ์ดา ต้นคชสาร (2560) ที่พบว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีความหวังต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายหลังการเลือกตั้งโดยขึ้นชอบนโยบายของพรรคการเมืองกับผู้สมัครรับเลือกตั้งประกอบกันและอยากให้หัวหน้าพรรคเป็นนายกรัฐมนตรี สอดคล้องกับ พงศกร อรรณพพร (2561) ที่พบว่า การกำหนดยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ในการสร้างและรักษาฐานสนับสนุนทางการเมืองของพรรคเพื่อไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือใช้หลักการตลาดการเมือง และการสื่อสารการเมือง ซึ่งทรัพยากรอำนาจมีผลต่อการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองที่ทำให้ผู้นำท้องถิ่นสามารถที่จะสร้างอิทธิพลให้มีอำนาจเหนือบุคคลอื่นได้

2. ปัจจัยทางด้านสังคมและวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเลือกตั้งทั่วไป 5 สมัยติดต่อกันสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ. 2544 - 2562 พบว่า การสร้างเครือข่ายทางสังคม กลุ่มเครือญาติ ระบบอุปถัมภ์ที่ยึดโยงกันอย่างแน่นแฟ้น ความเชื่อและศรัทธาเกี่ยวกับการตัดสินใจในการเลือกตั้งหากมีศาสนาที่มีอิทธิพลมากในพื้นที่นั้น โดยวัฒนธรรมท้องถิ่นมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเลือกตั้งท้องถิ่น สอดคล้องกับ Lysek and Kouba (2021) ที่พบว่า ปัจจัยบริบทในระดับภูมิภาคได้ปรับเปลี่ยนแนวโน้มโดยรวมทั่วประเทศ ปัจจัยต่าง ๆ กันไปในแต่ละภูมิภาค ได้แก่ ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม ศาสนา ความรักชาติในท้องถิ่น บทบาทของผู้ประกอบการในท้องถิ่น และอิทธิพลของผู้นำท้องถิ่นที่ได้รับความนิยมมีผลต่อพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้ง และสอดคล้องกับ ประทุมมารถ สุจริต (2558) ที่พบว่า ความเชื่อและการสร้างเครือข่ายทางสังคมโดยใช้ระบบอุปถัมภ์เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเลือกตั้ง คือ ระบบเครือญาติ พรรคพวกเพื่อนฝูง และระบบหัวคะแนน ซึ่งบุคคลทั้ง 3 กลุ่ม มีบทบาทสำคัญในการเลือกตั้ง ผู้ที่มีเครือญาติและพรรคพวกเพื่อนฝูงจำนวนมากจะมีโอกาสได้รับการเลือกตั้งสูง เพราะจะเป็นฐานเสียงหลักในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และยังช่วยกันทำหน้าที่ในการหาเสียงอีกด้วย

3. กระบวนการและกลยุทธ์ในการสื่อสารทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเลือกตั้งทั่วไป 5 สมัยติดต่อกัน พ.ศ. 2544-2562 พบว่า กระบวนการสื่อสารทางการเมืองที่มีการวางแผนการสื่อสารกับประชาชนและกลยุทธ์ในการสื่อสารทางการเมืองที่มียุทธศาสตร์ของการสร้างฐานเสียงในระดับชาติและระดับท้องถิ่นที่เน้นการเข้าถึงและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ สอดคล้องกับ สิงห์ สันใจรับฟัง (2560) ที่พบว่า การสื่อสารเพื่อสร้างความนิยมของผู้นำทางการเมืองท้องถิ่นต้องมีทักษะการสื่อสารที่ดี สนใจรับฟังเรื่องราวปัญหาของประชาชน มีการวางแผนการสื่อสารทุกกิจกรรม โดยการประชุมกลุ่มเครือข่ายต่าง ๆ มาร่วมกำหนดที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนและใช้ภาษาท้องถิ่น และสอดคล้องกับ Jaidka et al. (2018) ที่พบว่า การแนะนำและประเมินความแข็งแกร่งของวิธีการเชิงปริมาณความรู้สึก และเครือข่ายทางสังคมที่แตกต่างกันในการทำนายการเลือกตั้งในมาเลเซีย อินเดียน และปากีสถาน จากการโพสต์บน Twitter โดยใช้วิธีสำรวจความรู้สึกและเครือข่ายทางสังคมที่แตกต่างกันในการทำนายการเลือกตั้ง ซึ่งอธิบายได้ว่าพลังในการคาดเดาของโซเชียลมีเดียทำงานได้ดีในอินเดียนและปากีสถาน แต่ไม่มีผลกับมาเลเซีย จากงานวิจัยดังกล่าวทำให้เราได้ทราบว่าการสื่อสารทางการเมืองสามารถส่งผลกระทบต่อผลการคาดผลในเครือข่ายสังคมออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. การให้ความสำคัญกับการสร้างฐานเสียงทางการเมือง ความนิยมทางการเมือง ระบบอุปถัมภ์ และการสื่อสารทางการเมือง จะเป็นปัจจัยและยุทธศาสตร์ทางการเมืองของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการได้รับความไว้วางใจจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นผู้แทนของปวงชนชาวไทย

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยและยุทธศาสตร์ทางการเมืองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคอื่น ๆ ที่ชนะการเลือกตั้งหลายสมัยติดต่อกันและตระกูลอื่นที่มีชื่อเสียงในด้านการเมืองเพื่อนำมาเปรียบเทียบกับอันจะทำให้ได้แนวทางสำหรับนักการเมืองรุ่นหลังได้นำไปศึกษาในการสร้างยุทธศาสตร์ในการสร้างฐานเสียงในการเลือกตั้งทางการเมืองท้องถิ่นและระดับประเทศต่อไป

References

- ประทุมมารถ สุจริต. (2558). ระบบอุปถัมภ์ในการเลือกตั้งท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบ่อทอง อำเภอ บ่อทอง จังหวัดชลบุรี. [รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช].
- ปานิส โพธิ์ศรีวังชัย. (2566, 10 พฤษภาคม). ปากท้องสำคัญ แต่อุดมการณ์ต้องคงมั่นด้วย: การเลือกตั้งในสายตา คนอีสาน. <https://www.the101.world/isan-people-s-view-on-election/>
- พงศกร อรรณพพร. (2561). การสร้างและการรักษาฐานสนับสนุนทางการเมืองของพรรคเพื่อไทย ในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ. [ดุสิตบัณฑิตปริญญาดุสิตบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง].
- ระบบฐานข้อมูลพรรคการเมือง. (2566). ข้อมูลพรรคการเมือง. <https://party.ect.go.th/party-info>
- ลิขิต ธีรเวคิน, 2484-2559. (2536). การเมืองการปกครองของไทย. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เวียงรัฐ เนติโพธิ์. (2558). ทับตรึงกับบุญคุณ: การเมืองการเลือกตั้งและการเปลี่ยนแปลงเครือข่ายอุปถัมภ์. ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศักดิ์ดา ต้นคชสาร. (2560). ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร. [ดุสิตบัณฑิตปริญญาดุสิตบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง].
- ศุภัทรา อำนวยสวัสดิ์. (2561). บุรพพยัคฆ์: การสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของทหารไทยระหว่างปี พ.ศ. 2547-2557. [ดุสิตบัณฑิตปริญญาดุสิตบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง].
- สมเกียรติ วันทะนะ. (2544). อุดมการณ์ทางการเมืองร่วมสมัย. ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สิงห์ สิงห์ขจร. (2560). การสื่อสารเพื่อสร้างค่านิยมของผู้บริหารทางการเมืองท้องถิ่น. [ดุสิตบัณฑิตปริญญาดุสิตบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช].
- สุวิทย์ รุ่งวิสัย. (2541). รายงานการวิจัย เรื่องปัจจัยประกอบการตัดสินใจของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งในการลงคะแนนเสียง เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร. สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- อมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา คุวินทร์พันธุ์. (2539). ระบบอุปถัมภ์. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โอฬาร ถิ่นบางเตียว และนครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (ม.ป.ป.). ฐานเสียง. <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=ฐานเสียง>
- Bochel, H., & Bochel, C. (2010). Local political leadership and the modernisation of local government. *Local Government Studies*, 36(6), 723-737.
- Davis, A. (2010). *Political communication and social theory*. Routledge.
- Holden, K., & Peel, D. A. (1985). An alternative approach to explaining political popularity. *Electoral Studies*, 4(3), 231-239.
- Jaidka, K., Ahmed, S., Skoric, M., & Hilbert, M. (2018). Predicting elections from social media: A three-country, three-method comparative study. *Asian Journal of Communication*, 29(3), 252-273.

Lysek, J., & Kouba, K. (2022). The unintended costs and unfulfilled promises of concurrent elections: A natural experiment on turnout and invalid voting. *East European Politics and Societies*, 36(3), 753-779.

Nimmo, D. (1977). Political communication theory and research: An overview. *Annals of the International Communication Association*, 1(1), 441-452.